

Metsästyskoiran ensiapu

Osa 1

Kaksiosaisessa Metsästyskoiran ensiapu -sarjassa kerrotaan tavallisimmista koiralle sattuvista ensiapua vaativista onnettomuuksista ja niiden hoidosta. Ota artikkelit talteen ja pidä ne esimerkiksi koiran ensiapupakkauksessa!

VIVI DECKWIRTH

Metsästyskoiran ensiapu -sarja

■ JAHTI-lehdessä julkaistava Metsästyskoiran ensiapu -sarja perustuu luentoihin, jotka eläinlääkäri Vivi Deckwirth piti elokuussa Suomen Metsästysmuseon Ase ja kirja -tapahtumassa.

Tässä sarjan ensimmäisessä osassa käsitellään koiran ensiapupakkauksen sisältöä ja yleisimpiä ”verettömiä” ensiapua vaativia tilanteita. Artikkelin toinen osa ilmestyy lehden seuraavassa numerossa, ja siinä käsitellään verenvuotoa aiheuttavien tilanteiden ensiapua.

■ ENSIAPUTIETOJEN hallinta on aina ajankoh- taista, sillä ensiapua vaativat tilanteet tulevat yleensä silloin, kun niitä vähiten odot- taan. Ensiavun antaminen voi olla ratkaisevaa koiran hen- kiinjäämisen kannalta. Tieto siitä, kuinka tulee menetellä, on jo puoli apua.

Ensiapupakkaus

Koiran omistajan on hyvä pi- tää maastossa liikkuaessaan mukana pientä ensiapupak- kausta. Hyvän ensiapupak- kausen tulisi olla vedenpitä- vä ja helposti eräreppuun pa- kattava. Kaupallisesti saata-

villa olevien pakkausten si- sältö vaihtelee huomattavas- ti, eikä niistä aina löydy kaik- kea tarpeellista.

Kunnollisen ensiapupak- kausen voi koota itsekin. Pakkauksessa tarvittavat va- rusteet on esitetty oheisessa kuvassa. Ensiapupakettiin tarvitaan valikoima sidetar- peita, puhdistusaine, sakset ja pinsetit, kylmäpakkaus, avaruushuopa sekä lääkity- seen kyypakkaus ja lääke- hiiltä. Lähes kaikki tarvikkeet löytyvät apteekista, sivuleik- kurit ja avaruus/lämpöhuo- van taas hyvin varustetuista tavarataloista.

Saksien, sivuleikkureiden ja pinsettien tulisi olla hel- posti puhdistettavat ja ruos- tumattomat. Saksilla leika- taan esimerkiksi ensiaputar- peita sekä haava-alueen kar- voja. Sivuleikkureilla katkai- taan tarvittaessa ongenkouk- ku tai piikkilanka. Pinseteillä puhdistetaan haava-aluetta suuremmista roskista, pois- tetaan vierasesineitä muun muassa sieraimista, korvista ja tassuista. Pinsetit soveltu-

Metsästyskoiralle voi sattua maastossa monenlaista. Ensiapupakkaus ja tieto koiran ensiavusta auttavat loukkaantumistapauksissa. (Kuva: Ere Grenfors)

vat myös punkkien poistoon.

Avaruushuopa pitää koiran lämpimänä heijastamalla takaisin kehon luovuttaman lämmön. Lämpö on tärkeää etenkin, jos koiralla on runsas verenhukka ja sitä uhkaa shocki. Tällöin elimistö pyrkii ylläpitämään tärkeiden elin- ten (aivot, sydän, keuhkot, munuaiset) verenkierron oh- jaamalla veren pois ääreis- ruumiinosista, esimerkiksi raajoista, jotka kylmenevät.

Paikallisantiseptiliuksista vihreä Betadine® soveltuu parhaiten myös suurempien haava-alueiden huuhteluun sopivasti laimennettuna. Jodi- pohjaisena se ei myöskään kirvele. Betadine laimenne- taan puhtaalla vedellä laime- an teen väriseksi.

Sidetarpeista harsosidet- tä tulisi olla useampi rulla, samoin harso- ja steriilitai- toksia pari pakettia. Rasva-

laput sopivat myös palovamma-alueelle, eivätkä tartu kudokseen kiinni. Lisäksi tulisi olla kipsinalusvanua, Leukoplast®-teippiä ja kertakäyttökäsineitä. Sidetarpeet eivät paina paljon, ne vievät vain tilaa.

Kuumemittaria tarvitsee harvemmin ensiaputilanteissa, mutta se soveltuu ruumiinlämmön tarkastukseen, kun epäillään lämpöhalvautta, auringonpistosta tai alilämpöisyyttä. Koiran normaali peräsuolilämpö on 38°–39°.

Lääkkeistä ja hoitovalmisteista mukaan tulisi mahtua kyytabletit, lääkeliipullo sekä kylmäpakkaus. Kun tähän lisää vielä erikokoisia laastareita, niin pakkaus soveltuu myös henkilöensiapuun. Omaan kännykkään olisi hyvä tallentaa lähimmän eläinlääkärin yhteystiedot.

Tällainen hyvä koiran ensiapupakkaus poikkeaa vain hieman koiran kotiapteekista. Kotiapteekkiin kuuluisivat ensiapupakkauksen sisällön lisäksi koirille kehitetyt omat

tulehduskipulääkevalmisteet, parafiiniöljy ja pinnallisten ihotulehdusten hoitoaineita.

Kyyn ja ampiaisen purema

Yleensä kyyn purema osuu pään ja raajojen alueelle. Puremakohta ei kuitenkaan aina näy.

Kyyn myrky aiheuttaa pienten verisuonien pinnan vaurion. Vaurioituneista suonista tihkuu nestettä, verisoluja ja proteiineja kudokseen, mikä aiheuttaa turvotuksen. Mikäli kyseessä on nielun turvotus, saattaa seurauksena olla hengitysvaikeuksia. Puremakohdan ihoon saattaa myös tulla kuolio.

Mikäli turvotus on hyvin voimakasta, saattaa koiran verenpaine laskea, kun neste siirtyy pois verenkierrosta. Muualla elimistössä saattaa esiintyä munuais- ja sydänlihaskivaurioita sekä keuhko-oireita, esimerkiksi nesteen kertymistä ja henkitorvien supistumista. Tyypillisiä ovat

myös veren hyytymishäiriöt sekä verisolujen hajoaminen. Myöhäisoireina saattaa esiintyä jopa viikkoja kestäviä lihasjäykkyyksiä, liike- ja tuntohäiriöitä.

Kaikissa käärmeenpurematapauksissa tulisi ottaa yhteyttä eläinlääkəriin, joka aloittaa tarpeellisen hoidon oireiden vakavuusasteen mukaisesti. Koira saattaa selvitä tarkkailuhoidolla tai se voi tarvita nesteytyshoitoa tai jopa tehohoitoa. Lisäksi eläinlääkäri aloittaa kipulääkehoidon sekä mahdollisesti laajakirjoisen antibioottikuurin purema-alueen tulehdusten ennaltaehkäisemiseksi.

Ensiapusuosituksena on puremakohdan liikkumattoman pitäminen, sillä se hidastaa myrkyä leviämistä. Hydrokortisonista (Kyypakkaus® tai Ampiky®) ei uusimpien tutkimusten mukaan ole todettu olevan hyötyä, mutta ei haittaakaan. Annosuosituksena on antaa 50 mg:n vahvuisia tabletteja isolle koiralle 3 tablettia, pieneh-

kölle (noin 20 kg painoinen) 2 tablettia ja pienelle (noin 10 kg painoinen) 1 tabletti. Apteekeista saatavan Käärme-pakkauksen® vaikuttava aine on eri (Dexametasoni).

Ampiaisen pisto on koiralle harmittomampi. Suositeltavana ensiapuna on lepo, kylmäpakkaus pistokohdalle sekä koiran tarkkailu. Ennen kylmäpakkauksen iholle laittamista on pakkauksen ympärille hyvä kääriä jokin pikukuppyhe tai vaate, ettei ihoon aiheudu suorasta kontaktista paleltumavammoja. Eläinlääkəriille on mentävä, mikäli koiralla on useampi ampiaisen pisto pään tai kaulan alueella tai eläimen vointi muutoin heikkenee. Hydrokortisonitabletteja (50 mg:n vahvuisia) voi antaa samalla annostuksella kuin käärmeen pureman tapauksessa.

Levä- ja sienimyrkytykset

Sinileivistä Suomessa esiintyviä useita lajeja, jotka viihtyvät

Koiran ensiapupakkauksen sisältö

1. sakset
2. pinsetit
3. kertakäyttökäsineitä
4. Betadine®-paikallis-antiseptiliuos
5. harsosidettä
6. Leukoplast®-teippiä
7. rasvalappuja
8. harsotaitoksia
9. steriileitä taitoksia
10. joustosidettä
11. CarboMix®-lääkehiiltä
12. kylmäpakkaus
13. Kyypakkaus® tai Ampiky®-pakkaus.

Kuvassa lisäksi 3 % vetyperoksidi-pullo ja pullo Septidin®-paikallis-antiseptiliuosta, joka ei kuitenkaan sovellu

isompien haava-alueiden puhdistukseen. Kuvasta puuttuvat tekstissä mainitut avaruushuopa, kipsinalusvanu, sivuleikkurit sekä kuumemittari.

vesissä myöhään syksyyn asti. Talvet sinilevät viettävät lepöitöinä vesistöjen pohjalla.

Nimestään huolimatta sinilevä värjää veden pinnan vihreäksi. Sinilevä on helppo erottaa myrkyttömästä rihmalevästä yksinkertaisella tikutestillä. Mikäli levämassa jää tikulla nostettaessa roikkumaan tikkuun rihmamaisesti, on kyse rihmalevästä. Sinilevä puolestaan hajoaa pieniksi hiukkasiksi.

Sinilevien myrkyllisyys vaihtelee lajikohtaisesti. Jotkut lajit tuottavat jopa useampia myrkyjä. Myrkyt jaetaan vaikutuskohteensa mukaisesti iho-, hermosto- ja maksamyrkyihin. Lisäksi ne voivat aiheuttaa vatsa-suolisto-oireita.

Koira saa myrkytyksen yleensä juomalla levävetä tai nuolemalla turkkiaan käytyään uimassa levävedessä. On hyvä muistaa, että sinilevämyrkyt eivät hajoa keittämällä. Iho-oireina esiintyy ihottumaa ja huulten kirvelyä. Salakavalan sinilevästä tekee se, että oireet saattavat tulla vasta useamman tunnin kuluttua altistuksesta.

Oireiden vakavuusaste on riippuvainen useammasta tekijästä, esimerkiksi sinilevälajista, annoksen suuruudesta, koiran iästä ja peruskunnosta eli muista sairauksista sekä mahalaukun sisälöystä. Oireina saattaa esiintyä muun muassa levottomuutta, vapinaa, tasapainohäiriöitä, oksentelua, ripulia, kouristuksia ja jopa hengityslama. Ennuste sinilevämyrkytyksissä onkin yleensä epävarma, hyvin varauksellinen tai huono.

Levämyrkytyksen tapahtuttua tai myrkytystä epäiltäessä on koira vietävä eläinlääkärille ensiaputoimenpiteiden jälkeen. Ensiapusuosituksena on oksetus, mikäli koira on juuri niellyt sinilevän myrkyttämää vettä ja mikäli mahassa on jotain mitä oksentaa ulos. Koira ei saa oksennuttaa mikäli eläin kouristelee tai on kokonaan tai puoliksi tajuton.

Oksetus onnistuu tekemällä kostutetusta ruokasuolasta pallon ja työntämällä se koiran nieluun. Annoskokona koiralle saa antaa yhden teelusikan suolaa kymmentä painokiloa kohden. Suolamyrkytyksen vaaran takia

suolaa ei saa antaa uudelleen eikä juottaa suolavettä. Suolapalloa nieluun työntäessä on katsottava, ettei suola päädy henkitorveen.

Toinen oksetusmenetelmä on ruiskuttaa koiran suuhun apteekista saatavaa 3% vetyperoksidia 5–10 ml koiran koosta riippuen. Käsitteilyn voi uusia kerran kymmenen minuutin kuluttua.

Koiralle voi myös antaa lääkehiiltä. Lääkehiiltä annetaan 1–2 grammaa painokiloa kohden veteen liuotettuna, pullossa on ohjeet. Annostelu on toistettavissa, mutta on huolehdittava eläimen juomisesta, sillä lääkehiili sitoo nestettä.

Sienimyrkytyksissä ensiavun ja hoidon ohjeistus on sama.

Lämpöhalvaus

Koiran lämmön haihduttaminen tapahtuu pääosin läähättämällä. Koira ei saa koskaan jättää suljettuun autoon helteellä. Metsästyskoirilla riskitilanteen aiheuttaa pitkä ja rasittava ajo kostean lämpimässä säässä. Lämpöhalvauksen riski kasvaa esimerkiksi silloin, jos koira on sydänvikainen.

Lämpöhalvauksen oireita ovat levottomuus, lisääntynyt ja pinnallinen läähätys, kuuma iho, tasapainohäiriöt, oksentelu, tajuttomuus, shokki ja aivovaurio, joka voi johtaa kuolemaan.

Ensiapuna on koiran siirtäminen viileään paikkaan ja eläimen viilentäminen juoksevalla vedellä. Viilentäessä vedellä on huolehdittava, että ruumiinlämpö laskee liikaa. Eläinlääkäri antaa mahdollisen jatkohoidon.

Turvallista jahtia!

Kirjoittaja on eläinlääkäri ja työskentelee Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan vs. assistenttina.

Koppelokurssilla laitettiin vuonna 2008 pöytä koreaksi. Juhlavan riistapäivän valmistaminen kuului kurssin ohjelmaan. (Kuva: Anna Grenfors)

Kursseja myös naisille

■ **METSÄSTÄJÄLIITON** Uudenmaan piirin naistoimikunta järjestää vuosittain Koppelokurssin, eli naisten riistakurssin. Koppelokurssit ovat jatkuvasti olleet suosittuja. Vuosittain niille osallistuu noin 30 naista eri puolilta Suomea.

Kurssin ohjelma on monipuolinen. Siihen kuuluu koulutusta, ammuntaa, ruuanlaittoa

ja osallistuminen hirvihahtiin. Osa kurssilaisista toimii johdissa ampujinakin, mutta valtaosa seuraa passimiehen toimia. Kurseilla on mahdollista suorittaa myös metsästäjäutkinto.

Seuraava Koppelokurssi järjestetään Uudellamaalla taas ensi vuonna.

Pertti Oksanen

Hirvi maha puhkaistuna

■ **SAIN** noin viikkoa ennen kulan syksynhirvenpyynnin alkua soiton hyvältä ystävältäni. Erään metsästyssseuran jäsen oli törmännyt jänismetsällä ajokoiransa makuulle haukkumaan hirvilehmään. Se nousi noin kymmenen metrin etäisyydeltä ylös ja samalla näkyi mahasta roikkuva suolimutka.

Ystäväni soitti asiasta riistanhoitopiiriin ja poliisille. Poliisin kenttäjohto antoi luvan lopettaa eläin kärsimyksistään eläinsuojelulain nojalla. Hätkeskus välitti saman tiedon myös paikallisille SRVA-miehille, jotka saapuivat myös paikalle. Hirvi ammuttiin SRVA-miesten erinomaisen harras koiran haukusta ja välittömästi kaadon jälkeen alettiin tutkia, mistä hirvella syntynyt vamma

oli peräisin.

Hirven vatsanahkan keskelä oli reikä, josta suolilenkki roikkui ulkona. Lisäksi oikeassa takajalassa oli useita nahan läpi ulottuvia pyöreitä avohaavoja ja verta vuotavia naarmuja.

Onhan voinut olla niin, että eläin olisi esimerkiksi kaatunut terävään puun kantaan tai vastaavaan, mutta oletamme, että vammat on aiheuttanut hirven sarvi, eli uroksen aggressiivinen paritteluyritys. Naarmut vahvistavat tämän. Tapiola-kirjasarjan osassa 1 hirven kiihkoa kuvataan tältäkin kantilta.

Anssi Lilja

Toiminnanjohtaja
Metsästäjäliiton
Keski-Suomen piiri